

Høringsuttalelse

Fra Cerebus v/ Wenche og Jørn Heimstad

Til Forslag til endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften

Vi er eiere av gründerselskapet Cerebus og programutviklingselskapet Eos. Cerebus var initiativtaker til etablering av distribusjonsselskapet Fair Distribution og inkassoselskapet Fair Collection. Intensjonen med selskapene var å vise at distribusjon og inkasso kan drives på en måte som ikke påfører skyldnere urimelig store kostnader, samtidig som selskapene kan ha en fornuftig inntjening. Vårt ønske har hele tiden vært å påvirke inkassolovgivningen og «tilstøtende» lovgivning i denne retning. Et flertall av aksjonærene i Fair ønsker å endre denne strategien, og våre aksjer i Fair vil bli overtatt av andre når forholdene ligger til rette for det. Men vårt engasjement for en mer rettferdig inkassolov og gjeldsordningslov vil fortsette.

Vi har avgitt en egen høringsuttalelse til foreslåtte endringer i inkassoloven fremlagt av en *arbeidsgruppe* nedsatt av Justis – og beredskapsdepartementet. En proposisjon til Stortinget er ventet inneværende år.

Det er (antakelig) en tilfeldighet at det nå også foreligger utkast til endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften. Notatet nedenfor er et innspill i den videre behandling av forslaget til ny gjeldsordningslov.

1. Innledning

Inkassoloven og gjeldsordningsloven har i utgangspunktet forskjellige formål. Innledningsvis (1.3, s 8/9) i *arbeidsgruppens* rapport heter det blant annet om formålet bak inkassoloven:

«Inkassoforetakene er fordringshaverens representant, og formålet med inkassovirksomheten er å inndrive pengekravene effektivt og hensiktsmessig. Det at de som har betalingsevne, gjør opp for seg, er av avgjørende betydning for et velfungerende kredittmarked, enten kravet gjelder lån, salg på faktura eller andre former for kreditt. Det at inndringen lykkes, er også viktig for alle forbrukere som betaler forpliktelsene sine, i og med at tap på krav ofte vil føre til høyere priser for de som betaler. Overordnet er tillit til at avtaler holdes, herunder at gyldige krav betales svært viktig for økonomien. Det ene av de sentrale formålene med inkassoloven er etter dette å legge til rette for effektiv inndring av forfalte pengekrav.

Samtidig er inkassoforetakene i en posisjon hvor de kan bidra til å finne løsninger for skyldnerne, og hvor de kan tilpasse inndringen ut fra skyldnerens situasjon, f.eks. der skyldneren ikke har betalingsevne eller betalingsevnen er svært lav. Det andre av de sentrale formålene med inkassoloven er å beskytte skyldnerne – som i det vesentligste er forbrukere – mot urimelig og urettmessig inkassopågang, gjennom god inkassoskikk-normen, regler om varsling, regler som begrenser skylderens ansvar for inndrivingskostnadene, og regler om klageadgang og tilsyn.

Dagens inkassolov er fra 1988. Den er endret flere ganger. Loven avløste tidligere lov om inkasso-, auksjons- og retts hjelpvirksomhet fra 1936.

Gjeldsordningsloven var en nyskaping da den ble vedtatt i 1992, og var et produkt av gjeldskrisen fra 1986/87, som varte flere år. Loven har et klart velferdspolitisk formål, som særlig kommer frem i lovens § 1. I høringsnotatet om endringer i loven, er det innledningsvis (s. 8) blant annet sagt følgende om lovens formål og bakgrunn:

Gjeldsordningsloven trådte i kraft 1. januar 1993. Den gir skyldnere med alvorlige gjeldsproblemer en mulighet til å få kontroll over sin økonomi gjennom en frivillig eller tvungen gjeldsordning med sine kreditorer. En gjeldsordning innebærer normalt at en gjeldstynget person betaler ned så mye denne klarer på gjelden i løpet av fem år, og så får resten av gjelden slettet. Dette er en mulighet en skyldner som hovedregel får kun én gang i livet. Hovedvilkårene for å få gjeldsordning er at skyldneren kan antas å være varig ute av stand til å tilbakebetale gjelden, og at det ikke oppfattes som støtende at vedkommende får gjeldsordning.

Høsten 2021 har nærmere 70 000 personer i Norge oppnådd gjeldsordning. Bruken av loven er fremdeles omfattende, selv om det er registrert en viss nedgang de senere år. Denne trenden synes å være brutt i 2021, hvor det igjen har vært en økning av saksmengden, jf. punkt 3.3.

Den direkte bakgrunnen for gjeldsordningsloven var gjeldskrisen som oppstod i kjølvannet av nedgangskonjunkturen mot slutten av 1980-tallet. Vanskelighetene varte til langt ut på 1990-tallet med høy arbeidsledighet, lave boligpriser og et sterkt svekket bankvesen. For private hushold var nedgangen på boligmarkedet særlig merkelig, og flere måtte selge med tap. Mange opplevde tvangssalg og utkastelse fra boligen. Enkelte ble sittende igjen med restkrav til banken som hadde gitt boliglånet. Gjeldsordningslovens viktigste funksjon den første tiden, var derfor å sanere restkrav etter boliglån. Noen hadde også forbrukskreditt, men omfanget av slik gjeld var lite.

Gjeldsordningsloven har vært endret flere ganger. Om formålet med de nå foreslåtte endringer er det i høringsnotatet pkt. 2.2 særlig trukket frem følgende: 1) Det er behov for mer effektive prosessuelle regler. 2) Enklere revisjon av inngåtte gjeldsordninger på grunn av endringer i skyldnerens økonomi. 3) Gjøre skyldnere som har oppnådd gjeldsordning, bedre i stand til å fullføre ordningen og få kontroll over sin økonomi. Om dette er det blant annet trukket frem i høringsnotatet:

Gjeldsordningsskyldnere har ofte sosiale problemer i tillegg til økonomiske, og enkelte trenger sosialfaglig rådgivning og bistand under ordningen. Det kan også være en forutsetning for en vellykket gjeldsordning at tilleggsproblemer som påvirker skyldnerens økonomiske situasjon blir løst.

Selv om lovene i utgangspunktet har ulike formål; Inkasso, effektiv innfordring av forfalte pengekrav; Gjeldsordning, velferdspolitiske formål hvor skyldner skal få mulighet til å få kontroll over sin økonomi, har noen av bestemmelsen likhetspunkter, men også store forskjeller. Det som er gjennomgående i de fleste inkassosaker og gjeldsordningstilfeller, er skyldnere som ikke har kontroll over sin økonomi.

- Fra skyldnerperspektivet er det særlig forbrukere som er berørt av både inkasso og gjeldsordning. Finanstilsynets statistikk over inkassosaker under utførelse pr 30.06.21 viser at ca 5.5 millioner saker er mot husholdninger (i praksis forbrukere), mens ca 700.000 saker er mot foretak. Omgjort i beløp er hovedstolen mot forbrukere samlet 62.3 milliarder kroner, og tilsvarende mot foretak 8.1 milliarder kroner. I tillegg kommer renter, gebyrer og andre kostnader med ca 44 milliarder kroner, hvorav største delen er knyttet til forbrukergjeld. I gjeldsordningssaker er de langt fleste skyldnere forbrukere, idet loven som hovedregel ikke gjelder for skyldnere som har gjeld knyttet til egen næringsvirksomhet, jfr. gol § 1-2.

Renter og gebyrer som belastes skyldneren i inkassosaker, er dels gebyrer til det offentlige. Men den største delen tilfaller inkassoforetaket og utgjør foretakets inntekter. Og i noen grad blir gebyrene som er betalt av skyldner, tilbakeført fordringshaver gjennom «pay back arrangementer».

- Deler av de materielle bestemmelser som beskytter skyldner, er langt på vei like. Det gjelder livsoppholdsforskriften, og regler som gir skyldner rett til å beholde personlige eiendeler, jfr. gol § 4 – 5 og dl. § 2 – 3.
- Saksbehandlingsreglene er dog forskjellige. Men likevel er det noen likhetstrekk. I forslag til ny inkassolov § 19 er det foreslått at under utenrettslig gjeldsforhandling skal inndrivningen stanses i en periode på inntil fire måneder dersom skyldner eller skyldners representant ber om det. Bestemmelsen har likhetstrekk med gol § 3-4. Det samme gjelder forslaget i inkassoloven § 21 hvor flertallet foreslår begrensninger i adgangen til å begjære tvangsfullbyrdelse hvor det nylig er avholdt utleggsforretning uten at skyldneren hadde noe til utlegg. Inkassoselskapet skal ha en plikt til å undersøke dette før nytt utlegg begjæres. Dette minner om utleggsforbudet i gol § 3-4, første ledd, bokstav d.
- I forslag til ny inkassolov § 35, sjette ledd, er det foreslått en veiledningsplikt for inkassoforetaket. «Dersom skyldneren ber om det, skal inkassoforetaket veilede skyldneren om håndtering av betalingsvanskeligheter.» I merknadene til bestemmelsen står det blant annet at veiledningsplikten ikke kan være omfattende. «Først og fremst må inkassoforetaket veilede om hvordan skyldneren kan håndtere gjeld som inkassoforetaket har til inndrivning, og henvise til andre instanser hvor skyldneren kan få mer bistand». Etter vår oppfatning må bestemmelsen formuleres slik at inkassoforetaket i slike situasjoner får en veiledningsplikt og eventuelt må henvise skyldner til namsmannen eller NAV, ikke bare dersom skyldner ber om veiledning.
- Det er nok også slik at i mange gjeldsordningssaker har flere av kravene først vært «innom inkassoløpet» uten at dekning har vært oppnådd, for deretter å være ett av flere ubetalte krav som behandles i gjeldsordningssaken.

Innfordring av krav gjennom inkasso påfører skyldneren – som nevnt – store ekstrakostnader i form av forsinkelsesrente og gebyrer. Søknad og behandling av gjeldsforhandlinger er som regel uten ekstrakostnader for skyldner. I mange tilfeller vil derfor skyldner være «tjent med» at innfordringen av kravene avsluttes som inkassosak og i stedet blir overført til en gjeldsordningssak. Dette må være en plikt for inkassoselskapet slik vi har nevnt ovenfor.

- Sett fra fordringshavers side er det bærende hensyn bak både inkassoloven og gjeldsordningsloven at «gyldig stiftet gjeld skal betales». Dersom det blir for «liberale» regler i den forstand at det ikke kan legges et betalingspress på skyldner, eller at det blir for enkelt å få slettet gjeld, vil det gå ut over «den alminnelige betalingsmoral» eller virke «støtende». Hvor sterk vekt disse hensyn skal tillegges når reglene skal utformes, kan nyanseres.

Stort sett er den alminnelige betalingsmoral god. Erfaringen de fleste fordringshavere har, er at når faktura eller annet betalingsvarsel er sendt, betaler ca 90 % ved forfall eller før forfall. De som ikke har betalt, kan ha glemt eller forlagt betalingsvarselet. Etter sendt nytt betalingsvarsel eller purring betaler ytterligere ca 5 %. Blant de siste 5 % som ikke har betalt, er det forskjellige kategorier skyldnere. Noen mangler penger til å betale alle regningene nå, og må «prioritere» mellom fordringshaverne. Ganske mange forbrukere

faller innenfor denne kategorien i dag. Utgiftene stiger mer enn inntektene, og betalingsevnen kan kortere eller lengre tid være redusert. Blant de som ikke har betalt etter purring, finnes også «notorisk» ikke – betalere, selv om de har penger. Dette er antakelig en ganske liten gruppe. Denne gruppen bør ikke sette «standarden» for det betalingspress og de kostnader som kan påføres andre skyldnere i en inkassosak. Den kan heller ikke sette standarden for anvendelsen av vilkårene for åpning av gjeldsforhandlinger, lengden av gjeldsordningsperioden, eller vilkårene for å stadfeste en tvungen gjeldsordning foreslått av skyldneren – altså støtendevurderingen.

De aller flest skyldnere vil unngå å komme i en situasjon hvor de har uhåndterbar gjeld som ikke kan betales. Det er ganske godt dokumentert at det å ha gjeld er skambelagt. Og en vedvarende økonomisk situasjon hvor du ikke kan betale, og heller ikke være i stand til å gi barn og andre husstandsmedlemmer et tilbud som er vanlig, kan føre til helseplager, både fysiske og psykiske lidelser.

Dette er svært belastende for den enkelte og andre nærstående. Det medfører også store samfunnsmessige kostnader, som nok er sterkt undervurdert.

- Gjeldssituasjonen skyldes nok ofte (for) lett tilgang på kreditt, og kreditors ansvar bør i en del tilfeller trekkes sterkere inn i vurderinger om gjeld skal avkortes eller ikke. Vi har inntrykk av at mange kreditorer ikke tar på alvor den rettslige eller etiske plikten til å foreta en seriøs kredittvurdering. Dette medfører at kreditors frarådingsplikt ikke blir effektiv, og at unødige gjeldsstiftelser kunne vært unngått.

2. Kommentarer til noen av de foreslåtte endringer i gjeldsordningsloven.

Nylig stiftet gjeld, pkt 4

Vi er enig i at bestemmelsen i § 1-4, andre ledd a oppheves slik som fremgår av departementets forslag i pkt 1 s. 28. Det kan være mange grunner til at skyldner gjennomfører låneopptak kort tid før det søkes gjeldsforhandling. Det kan være påkrevet for å dekke nødvendige utgifter som forfaller om kort tid – strøm, husleie og annet som husstanden trenger for at husstandsmedlemmene kan leve et alminnelig normalt liv. Det stiller seg annerledes om det tas opp kostbare forbrukslån som ikke er nødvendige. Men i slike tilfeller kan det være rimelig å trekke inn kreditors posisjon. Hvis det viser seg at kreditor ikke har foretatt en forsvarlig kredittvurdering og innvilget lån som ikke burde vært innvilget p g a skyldners økonomiske stilling, bør dette tillegges vekt ved skjønnsutøvelsen. Dette må også fremgå av forarbeidene til den nye bestemmelsen.

Egenforsøk, pkt 5_

Vi er stort sett enige i departementets vurderinger og forslag i pkt 5.4 om at NAV – kontoret ikke lenger skal bistå skyldneren ved egenforsøket. Vi er også enige i at NAV – kontoret bringes sterkere inn i den økonomisk/sosialfaglige rådgivning. Denne type rådgivningstjeneste er viktig i mange tilfeller fordi økonomiske problemer ofte er knyttet også til andre problemer av sosialfaglig karakter.

I pkt 5.6 ber departementet om høringsinstansenes syn på om kravet til egenforsøk bør fullstendig oppheves. Vi mener det. Det kan lett bli en diskusjon om hva som er «enkle og oversiktlige saker». Det mest ressursparende vil være om alle søknader behandles av namsmannen. Vi vil også tro at dette er best for skyldneren.

Det er grunn til å tro at de fleste skyldnere som kommer i en situasjon hvor det er aktuelt å søke gjeldsforhandlinger, har ubetalte krav som har vært oversendt til inkasso. Inkassoforetakets veiledningsansvar som er foreslått i ny inkassolov § 35, sjettede ledd – som er omtalt ovenfor – kan problematiseres i denne forbindelse. Når et krav etter forfall sendes til inkasso gjennom inkassovarsel, betalingsoppfordring osv., er det ikke bare forsinkelsesrenten som løper. Det gjør også gebyrene. Ofte vil de samlede gebyrene overstige hovedstolen. Med de endringer som nå (trolig) vil komme i gjeldsordningsloven, vil det nok være fornuftig for mange å søke seg over til gjeldsforhandlingsløpet. Det bør derfor overveies om det kan være hensiktsmessig å «kople» inkassoloven og gjeldsordningsloven slik at skyldnere som har inkassokrav mot seg, blir gjort oppmerksom på muligheten til å søke gjeldsforhandlinger gjennom namsmannen uten først å gjennomføre egenforsøk. Dersom vilkårene for å åpne gjeldsforhandlinger foreligger, vil skyldner kunne spares for ekstra utgifter som «inkassoløpet» medfører.

Kunngjøring, anmeldelse av krav, preklusivitet, pkt 6

Vi kan slutte oss til de fleste av departementets vurderinger i pkt. 6.3. Vi mener likevel at forslag til gol § 3-2 om preklusivitet må gis en videre anvendelse enn det som fremgår av forslaget – krav fra finansforetak og inkassoforetak. Etter vår oppfatning må preklusivitet også gjelde krav fra andre næringsdrivende, for eksempel hvor næringsdrivende har levert varer/tjenester på kreditt. Oftest vil kreditten være ytet på et tidspunkt hvor skyldners betalingsevne var svak, eller det er foretatt en transaksjon hvor det ikke er mulig å sikre kravet med salgspant eller annen sikkerhet. Dersom det kontraktsrettslige prinsippet om samtidighet mellom ytelse og motytelse fravikes, bør risikoen for manglende betaling være hos den part som velger å gi avkall på den sikkerhet som prinsippet er ment å ivareta. Risikoen for skyldners betalingsevne bør i slike tilfeller derfor ligge på fordringshaver. Bestemmelsen bør også omfatte offentlige krav, for eksempel kommunale krav. Dersom kommunen velger å inndrive kravene selv, må de finne seg i å bli vurdert som profesjonelle innkrevere.

Vi er enige i unntakene som er nevnt, men det bør overveies å foreta en presisering i forhold til skatte – og avgiftskrav, jfr skattebetalingsloven § 10-3.

- **Gjeldsordning mer enn en gang, pkt 7**

Vi er enig i at bestemmelsen i § 1-4 tredje ledd mykes opp. Vi er enige med dem som uttaler at alternativet til en lempning av vilkårene for annen gangs gjeldsordning, ofte vil være «et livslangt økonomisk uføre for skyldneren». Dette er svært belastende for skyldneren og hans nærstående, og kostbart for samfunnet. Vi er enig i departementets forslag nr 1 om at «Tidligere gjeldsordning gjøres til ett av flere relevante momenter i støttenvurderingen».

- **Digitalisering, pkt 8**

Vi slutter oss til departementets forslag i pkt 8.6.

- **Styrket veiledning og oppfølging av gjeldsordningsskyldnere, pkt. 9**

Dette er et viktig punkt. Det virker ganske klart at mange av dem som søker gjeldsordning i dag, har et hjelpe – og veiledningsbehov som går ut over det rent økonomiske. Sosialfaglig bistand og oppfølging er ofte like påtrengende. Vi synes det er mest ryddig om den juridisk/økonomiske veiledningen legges til namsmannen, og at den sosialfaglige veiledningen legges til NAV-kontoret. I og med at ikke alle gjeldordningsskyldnere trenger eller ønsker sosialfaglig veiledning, er det en egen problemstilling om hvem som skal kartlegge skyldnerens behov for slik veiledning. I pkt 9.5.1 problematiseres dette nærmere. Departementet legger frem to likeverdige forslag. I det første forslaget er det namsmannen som foretar den foreløpige vurderingen og gir anbefalinger om dette til skyldneren, mens selve veiledningen skal foretas av NAV-kontoret. I det andre alternativet skal namsmannen varsle NAV-kontoret om alle som har fått gjeldsordning, «*slik at Nav -kontoret kan vurdere om vedkommende trenger økonomisk rådgivning og/eller oppfølging av sosialfaglig art for å kunne gjennomføre en gjeldsordning*».

Vi mener at alt. 2 er det beste. Dersom nektelse av veiledning kunne settes som vilkår for å åpne gjeldsforhandling, ville det kunne svekke frivillighetsprinsippet for å ta imot sosialfaglig veiledning. Namsmannen er vel heller ikke den som alltid har de beste faglige forutsetninger for å vurdere skyldners behov for sosialfaglig oppfølging. Den vilkårsbestemmelsen som departementet foreslår i § 3-1, andre ledd, må derfor brukes med forsiktighet, eller eventuelt tas helt bort dersom alt 2 velges.

Det nærmere behovet for veiledning må vurderes av NAV-kontoret i samtale med skyldner. En god del skyldnere vil nok også forut for søknaden om gjeldsforhandlinger ha vært i kontakt med frivillige organisasjoner som har gitt veiledning, både om økonomiske og sosialfaglige problemstillinger. Slike forhold er det naturlig å vurdere i samtaler med NAV-kontoret og skyldner – og kanskje også de eksterne hjelpere – om skyldner måtte ønske det.

- **Livsoppholdssatsene, pkt 10**

Til departementets forslag i pkt 10.4 har vi følgende korte kommentarer

- a. Pkt. 1 Vi er enig i at det opprettes en fjerde aldersklasse for barn (ungdomssats)
- b. Pkt 2. Det bør åpnes for avsetting av et beløp til sparing for å møte uforutsette utgifter. Egen sparing kan også være et bidrag til å øke bevisstheten om nødvendigheten av å ha økonomisk kontroll. I utgangspunktet må det være skyldner som bestemmer hvordan sparingen skal «administreres».
- c. Pkt 3. Postene helse, strøm, oppvarming og transport bør holdes utenfor standardsatsene og heller fastsettes individuelt. Det kan være til dels store forskjeller i reelle kostnader basert på individuelle forhold og bosted.
- d. Øvrige punkter. Ingen spesielle synspunkter

- **Innbetaling av dividende, betalingsplaner m v, pkt 12**

Vi er enige i at innbetalingen av rett dividende og fordelingen av beløpet på kreditorene gjøre enklest mulig for alle parter. Men i mangel av tilgjengelige tekniske løsninger er det

i dag vanskelig å se hvordan dette kan gjennomføres på en god og rasjonell måte. Men noen prinsipper bør legges til grunn. Det bør være skyldners ansvar at rett dividendebeløp innbetales hver måned til den som skal fordele dividende med rett beløp til kreditorene. En del skyldnere vil nok trenge hjelp til dette. Det er vel mest naturlig at denne oppgaven legges til namsmannen eller en frivillig hjelper etter skyldnerens ønske. Det er ikke naturlig å legge denne oppgaven til NAV. Namsmannen vil også da ha mulighet til å kontrollere at rett dividendebeløp betales. Alternativ til dette, kan være at det hver måned foretas trekk i skyldners inntekter. Det bør også være namsmannen som forestår dette samt utbetalingen til de enkelte kreditorene. I de fleste tilfeller er det små beløp som skal tilfalle fordringshaverne i dividende. Dividendebetalingen kan da antakelig begrenses til årlige utbetalinger.

Innspillet fra skattetaten (pkt 12.5.1.4) er interessant, men prinsipielt uheldig fordi skatteetaten vel ofte vil være på kreditorsiden i gjeldsordningssaker.

For øvrig slutter vi oss til departementets forslag om å stramme inn på bruken av dynamiske betalingsplaner.

- **Skyldnere med næringsgjeld, pkt 13**

Som departementet påpeker, er gjeldsordningsloven ikke tilpasset den som driver en beskjedne næringsvirksomhet ved siden av annet inntektsgivende arbeid, jfr gol § 1-2 a og b. Dette vanskeliggjør oppstart av egen virksomhet. Politisk blir det ofte oppfordret til at personer «skaffer sin egen arbeidsplass». Skal man lykkes som gründer, krever det at samfunnet og andre – spesielt kreditorer – aksepterer at suksessen først kan komme etter flere forsøk. Skal man starte opp egen virksomhet i dag, kan det være økonomisk risikabelt dersom virksomheten «organiseres» som enkeltpersonforetak eller annen foretaksform hvor personlig gjeldsansvar er konsekvensen. Riktignok har senere lovendringer redusert kravene – både økonomisk og praktisk – til stiftelse av aksjeselskap, noe som gir en bedre kreditorbeskyttelse. For så vidt har gründerne denne muligheten i dag. Likevel bør det vurderes nærmere om innføring av mer fleksible regler som kan gjøre det enklere å starte opp egen virksomhet. I høringsnotatet pkt. 13. 6 sier departementet om dette:

«Det kan være gode grunner til å se nærmere på om den relativt strenge avgrensingen mot aktive næringsdrivende bør opprettholdes, og om det eventuelt bør innføres egne regler som medfører at en virksomhet kan drives videre samtidig som det etableres en ordning for gjelden. Dette vil imidlertid utgjøre en stor reform som det ikke er lagt opp til ved denne revisjonen. Departementet vil følge med på utviklingen og vurdere et mulig fremtidig behov for dette. Det bemerkes også at forslaget om å i større utstrekning tillate avslutning av en gjeldsordning ved innbetaling av kontantbeløp, jf. kapittel 15 her, i særlig grad kan komme tidligere næringsdrivende til gode. Departementet vil likevel foreslå at det gis noen nærmere retningslinjer i loven for hva som kreves for at næringsvirksomheten skal anses som "opphørt", jf. gol. § 1-2 første ledd bokstav a. Dette kan bidra til større forutberegnelighet, og at det i enkelte tilfeller kan bli lettere å starte ny virksomhet etter avvikling.»

Dette er vi enige i. Men i tillegg bør alt b i § 1-2 gjøres mer fleksibel. I dag er det slik at næringsgjelden bare kan utgjøre «en forholdsvis ubetydelig del av skyldnerens samlede gjeld» for å kunne åpne gjeldsforhandlingen etter gol. Det kan for eksempel formuleres slik at næringsgjelden bare må utgjøre «en mindre del av skyldnerens samlede gjeld». Så kan man i forarbeidene også her gi nærmere retningslinjer hvordan dette skal forstås.

- **Gjeldsordningsperiodens lengde, pkt 14**

En av hovedsvakhetene ved dagens gjeldsordning er at det ofte tar urimelig lang tid fra søknad om gjeldsordning foreligger til eventuell avsluttet gjeldsordningsperiode. Mange skyldnere har, før søknad leveres, levd lenge med svak økonomi og sykdom.

Livssituasjonen kan ha vært belastende for skyldneren selv og familien. For mange skyldnere vil en gjeldsordning fortone seg som en «evig kamp» mot myndigheter og kreditorer. Det er viktig at gjeldsordningsinstituttet skal gi gjeldstyngede personer/familier en tro på fremtiden. Samfunnsøkonomisk vil dette også være lønnsomt. Det er godt dokumentert at med gjeld følger skam og helseplager, særlig psykiske plager. Dette genererer samfunnsmessige kostnader. Det vil neppe heller gå ut over «den alminnelige betalingsmoral» eller være «støtende» dersom gjeldsordningsperioden avkortes. Folk flest vil unngå å sette seg i en tyngende gjeldssituasjon.

Vi mener som hovedregel at gjeldsordningsperioden skal være 3 år. Dette vil samlet sett være en rimelig regel. Dersom gjeldsordningen ikke gir noe overskudd til kreditorene, eller det foreligger andre særlige hensyn til skyldner eller husstandsmedlemmer, kan perioden settes kortere enn dette. Dersom hensynet til kreditorene tilsier det – og hensynet til skyldnere eller husstandsmedlemmer ikke taler sterkt imot – bør det være mulig å forlenge gjeldsordningsperioden til fem år.

- **Oppgjør ved innbetaling av engangsbeløp, pkt 15**

Vi vil støtte et forslag om at gjeldsordningen kan gå ut på betaling av et engangsbeløp. Vi er ikke så redde for at dette vil virke støtende og føre til spekulasjonsfare.

Av departementets forslag i pkt 15. 4 mener vi alternativene 1 og 3 er å foretrekke, med noen presiseringer. Alternativ 1 kan for eksempel lyde:

En gjeldsordning kan gå ut på betaling av et engangsbeløp som endelig oppgjør. Beløpet skal som hovedregel tilsvare den samlede dividende skyldneren antas å kunne ha betalt i løpet av en periode på tre år.

I alternativ 3 kan følgende eller liknende tilføyes:

Også hensynet til skyldners rehabilitering kan tillegges vekt.

- **Enklere og mer effektiv behandling av endrings saker, pkt 16**

Vi slutter oss til endringsforslagene som departementet har lagt frem i pkt. 16.7, dog slik at pkt. 6 vel vil utgå om kravsanmeldelsen blir preklusiv som foreslått ovenfor.

Vi slutter oss også til pkt 10 om fjerning av bestemmelsen i § 6-2, fjerde ledd, om etterperioden. Her er vi altså enige i alt 1 i høringsnotatet pkt 17.4

- **Andre mulige endringer som ikke er tatt opp i høringsnotatet;**

§ 4-8, bokstav h, andre ledd - erstatning eller oppreisning for skade voldt ved straffbar handling.

Hovedregelen er at slike krav skal gis full dekning. Unntak kan gjøre for krav fastsatt ved dom eller forelegg mer enn tre år før søknad om gjeldsforhandling fremsettes, eller at det foreligger særlige resosialiseringshensyn. Det skal også tas hensyn til den som har kravet, og arten av den straffbare handling.

Bestemmelsen er blant annet aktuell hvor skyldner har sonet ferdig straffen for den straffbare handling, som også var grunnlaget for erstatningskravet. Etter soningen, som

kan være lang, vil det ofte foreligge særlige resosialiseringshensyn. Etter forarbeidene skal det svært mye til for å ettergi krav oppstått etter alvorlige voldsforbrytelser som drap, ran og seksualforbrytelser, også om dommen er avsagt for mer enn tre år siden. Praksis er svært streng. De økonomiske hensyn til fordringshaver vil ikke alltid være fremtredende, for det vil i mange tilfeller være regresskrav fra forsikringsselskaper, staten (voldsoffererstatning) eller andre som har forskuttert erstatningskravet. Hensynet til skyldner vil mange slike tilfeller veie tungt. Gjeldsforpliktene vil være slik at å gjøre opp forpliktelsene blir umulig for hen. Stadige inkassokrav øker gjelden, og veien tilbake til ny kriminalitet vil ofte være kort. De samfunnsmessige kostnaden med denne «runddansen» er høy.

I forbindelse med revisjon av gjeldsordningsloven kan det være behov for å vurdere om den strenge praksisen skal fortsette.

Kristiansand 26. januar 2022

Wenche Heimstad

Jørn Heimstad